THE RELIGIOUS LITERATURE FOR CHILDREN IN „THE UNIQUE BOOK"(1946)

Antonina Silvia FRANDEŞ ANDONE
"Petru Maior" University of Târgu-Mureș

Abstract: The period between the two world wars is considered to be a fertile ground for children literature. In their approaches, the creators of children literature, had in view the fact that in preparing for life, literature was second after religion.
Religious literature was naturaly included in the textbooks of the time.The „Unique Book" for the 6th grade of 1946 proves the selection of literary works on criterion of their moral and religious substance. Many of the literary texts could be easily regarded as religious as long as the religious symbols, the characters from the sacred area, the themes and faboulos events are cores around which they wove stories, legends or poems. An important fact is the presence of moralizing stories.

Keywords: children literature, interwar period, legends, moralizing stories, textbook

Perioada dintre cele două războaie a constituit un teren fertil pentru literatura care se adresa celor mici. În demersurile lor creatorii de literatură pentru copii porneau de la premisa că în pregătirea pentru viaţă, literatura era a doua în ordinea importanţei, după religie. S-a ajuns la părerea majoritară că opera literară valoroasă pentru copii şi tineri avea aceleaşi valenţe estetice ca şi opera literară pentru adulţi. O trăsătură esenţială a operelor literare este îmbinarea valorilor etice cu cele estetice iar prin conflictul dual bine-rău, copiilor li se oferă modele de viaţă pozitive sau negative.

Numeroasele reviste pentru copii din perioada interbelică (*Flueraşul,1910-1912, Revista copiilor şi a tinerimii, 1913-1925, Lumea copiilor, 1922-1927, Dimineaţa copiilor, 1924, Universul copiilor, 1926-1948)* au stimulat atât interesul pentru literatura de gen cât şi pentru creaţia însăşi reflectând lumea celor mici.[1]

În afară de aceste publicaţii literatura şi-a găsit firesc locul în manualele destinate şcolilor din acea vreme. Un exemplar al „Cărţii unice" pentru clasa a VI-a din anul 1946 face dovada selecţiei operelor literare pentru copii pe criteriul substratului lor moral-religios. „Partea literară" propune şcolarilor spre lectură fragmente literare aparţinând unor autori consacraţi (Mihail Sadoveanu, Ion Creangă, Vasile Alecsandri, George Coşbuc, L.Tolstoi, C.Negruzzi, Nestor Urechia) precum şi literatură populară. Indiferent de origine, multe din conţinuturile literare prezente în acest manual pot fi cu uşurinţă încadrate în categoria literaturii religioase atâta vreme cât simbolurile religioase, personajele din sfera sacră, tematica şi evenimentele miraculoase sunt nuclee în jurul cărora s-a ţesut o poveste, o legendă sau o poezie. Un fapt important de subliniat este prezenţa povestioarelor cu caracter moralizator.

O specie literară predilectă în „Cartea unică" este legenda. Autorii au preferat-o deoarece este „un text încărcat de sensibilitate, de o inegalabilă frumuseţe artistică şi foarte apropiată basmului, astfel încât puterea de receptare a copilului e mereu vie"[2]. Receptivitatea copiilor la legende se explică prin imaginaţia lor bogată şi acceptarea, în acelaşi timp, a realităţii şi fanteziei.

[1] Hristu Cândroveanu, *Literatura română pentru copii*, Editura Albatros, Bucureşti, 1988, pp.24-25
[2] Olga Morar, *Un deliciu literar: cartea şi revista pentru copii* în *Luceafărul românesc*,nr.9/2011, revistă online de literatură şi cultură românească, accesat 17.02.2015

BDD-A21966 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:58 UTC)

Legenda este o povestire, de obicei de dimensiuni reduse, având uneori elemente fantastice şi miraculoase, bazate pe fondul real al unei întâmplări sau pe miezul imaginar, mitic al acesteia.

Dicţionarul de terminologie literară defineşte astfel legenda: „... o specie a genului epic, o naraţiune în versuri sau în proză, amestec de adevăr şi ficţiune cu privire la originea unor fiinţe, lucruri, momente istorice, ţinut sau fapte aleunor eroi“ [3]

Ştiinţa folcloristică defineşte legenda ca o creaţie literar – artistică la interferenţa dintre basm şi mit, în care explicaţiile, cu elemente fantastice şi miraculoase, pornesc de la un fond real sau de la un adevăr ştiinţific cărora li se adauga uneori un înveliş de glumă, încât, deseori, acţiunea concentrată alunecă nu numai spre basm, ci şi spre snoavă.

Valoarea legendei nu constă atât în conţinut, cât în forma literar – artistică de a comunica adevăruri şi a nuanţa bogate valori morale.

Dintre legendele cuprinse în manualul din 1946 amintim: „Albina şi ariciul sau cum s'au făcut munţii", „Floarea reginei", „Licuricii" , „Păsărica şi coroana de spini". Acestea se înscriu în categoria legendelor etiologice întrucât aduc explicaţii despre formaţii geologice (munţii), precum şi despre natura vegetalelor şi insectelor.

Semnificativă e legenda „Albina şi ariciul sau cum s'au făcut munţii" în care sunt folosite modalităţi artistice variate pentru a explica originea şi trăsăturile vieţuitoarelor precum şi a respectivei forme de relief.

Prologul cu determinarea spaţială şi temporală relevă când a avut loc întâmplarea excepţională narată - în vremea genezei, în timpul fabulos al începuturilor: „După ce a urzit Dumnezeu pământul..."

Legenda „Albina şi ariciul sau cum s'au făcut munţii" este organizată într-un singur episoad narativ. Este construită pe o opoziţie care provoacă traiectul naraţiunii şi justifică metamorfoza sau modificarea *statutului* iniţial al eroului.

Naraţiunea legendei începe aducând în prim plan dialogul dintre Creator şi albină, care, este trimisă a interoga toate vieţuitoarele despre cum ar trebui Dumnezeu să întrebuinţeze „un bulgăraş de humă" rămas după ce a croit pământul. Negăsind nici un răspuns potrivit, albina se îndreptă spre buricul pământului unde se găsea bordeiaşul ariciului.

Întâlnirea cu ariciul cel „înfoiat în ţepi" conduce la rezolvarea dilemei iniţale. Deşi ariciul de dovedeşte a fi un interlocutor dificil, albina, descurcăreaţă, trage cu urechea şi află gândurile ariciului recomandat de un vrăjitor a fi „înţelept şi sfătos".

Deznodământul legendei aduce asupra albinei atât binecuvântare cât şi blestem. Strădaniile sale au fost răsplătite cu darul de a face miere.Văzându-se în graţiile divine,ea îi cere lui Dumnezeu şi o armă de apărare, iar Creatorul generos îi dă un ac. Dar ,impertinenţa albinei de a cere ca victima înţepăturilor sale să moară, atrage blestemul divin asupra sa. Pierderea acului va însemna moartea albinelor.

În finalul legendei, cititorului i se explică cu maximă precizie şi simplitate nu doar metamorfoza albinei ci şi originea munţilor.Dumnezeu a folosit „bulgăraşul de humă" ca să-i creeze. Ariciul şi-a păstrat aceleaşi trăsături: „tot îmbufnat şi ţepos se arată şi în ziua de azi".

Acţiunea unei alte legende, „Floarea Reginei", este plasată tot în timpurile imemoriale ale începutului lumii: „Ci-că după ce a făcut lumea în şase zile, Dumnezeu s'a odihnit în a şaptea zi.Ca să-i mai treacă de urât, s'a dus să se plimbe prin raiu."

Atmosfera evocată este cea de armonie deplină ca rezultat al dragostei divine revărsate în creaţie. Tabloul paradisiac zugrăveşte relaţiile armonioase dintre animale , fapt aproape neverosimil pentru cititorii conştienţi de realităţile lumii, dar credibil pentru cei „cu inima curată" precum a copiilor: „leii se gudurau pe lângă căprioare, lupii stau de vorbă

[3] C. Fierăscu, Gh. Ghiţă, *Dicţionar de terminologie literară*, Bucureşti, Ed. Ion Creangă, 1969, p. 301.

BDD-A21966 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:58 UTC)

frăţeşte cu oile, vulpile glumeau cu iepurii.Într'un colţ, un uliu cât toate zilele, scărpina în cap, ca o mamă bună, un puişor de găină".[4]

Cadrul edenic este completat de Adam şi Eva a căror prezenţă este pur formală căci eroii legendei sunt de această dată aştrii cerului. Jocul feeric al stelelor vegheate matern de mama Lună aduce în prim plan adevărata eroină a legendei – o steluţă „sfiicioasă, strălucind cumpătat". În acest caz eroina suferă o dublă metamorfoză: una prin binecuvântarea divină ca răsplată a cuminţeniei sale (înţeleasă ca smerenie) iar cea de-a doua prin propria-i dorinţă de a-şi găsi un loc pe pământ.

Prima misiune încredinţată de Dumnezeu o transformă pe mica stea în steaua cea mare şi luminoasă ca un soare, menită să-i călăuzească pe cei trei Magi pentru a-L descoperi pe Mântuitorul lumii. Odată menirea sa încheiată, steaua, călătoreşte în căutarea unui loc de „repaos" pe pământ. Atrocităţile văzute: războaie, nedreptăţi, cruzumi, omoruri, jafuri o făcură să rătăcească îndelung, fără nădejde.

Finalul legendei aduce cu sine revelaţia spaţiului mirific plin de „linişte şi pace dumnezeiască" în care steaua este supusă transformării finale. Legenda capătă o notă autohtonă prin alegerea munţilor Bucegi ca spaţiu al metamorfozei iar cititorii sunt lămuriţi asupra originii Florii Reginei: „Şi, desfăcându-se în mii de steluţe, căzu, de se agăţă de steiurile frumoase şi repezi de pe coastele, brânele şi plaiurile Bucegilor.Fiecare steluţă se făcu o floare albă, în chip de stea, moale ca lâna, care nu se veştejeşte niciodată, Floarea Reginei."[5]

În cartea sa „Gâze", Nestor Urechia , narează o indită legendă intitulată „Licuricii", care se înscrie alături de cele menţionate anterior în categoria legendelor cosmice (etiologice).Titlul nu dezvăluie adevăratul erou al legendei deşi insectele au şi ele un rol în derularea acţiunii şi asupra lor se revarsă harul divin în cele din urmă.

Plasarea acţiunii în „vremea veche" când „lumea era mai bună şi pământul mai curat ca acum" evidenţiază o predilecţie a creatorilor de legende pentru dimensiunile temporale originare, un timp mitic când orice fapt miraculos pare verosimil. În acest cadru purificat, Dumnezeu şi sfinţii săi trăiau asemenea ţăranilor din satele tradiţionale, având „de toate câte trebuiesc la casa omului". Procesul autohtonizării este absolut în ceea ce-l priveşte pe cel mai însemnat dintre sfinţii lui Dumnezeu – Sfântul Petru, care, „ca tot Românul", avea „rostul lui, casa şi treburile în bună rânduială". Cea mai importantă avuţie a sa era o herghelie de cai asemenea celor din poveşti.

Dualitatea bine –rău este pusă în evidenţă de includerea în planul acţiunii a forţelor răului, hoţii de codru. Ca un exponent al categoriei se remarcă *Cucul* care va şi săvârşi furtul în lipsa Sfântului de acasă. Acesta din urmă, înzestrat cu puteri supranaturale, descoperi hoţul dar invocă ajutorul divin pentru a-l prinde . Deşi însoţit de lupi, Sfântul Petru nu avu sorţi de izbândă.Surprins noaptea în pădure, se vede nevoit a cere din nou ajutor de la divinitate pentru a-i lumina calea. Licuricii îl vor ajuta şi drept urmare ei vor rămâne veşnic „făcliile pădurilor" şi de temut pentru cuc care amuţeşte la vederea lor.

Deznodământul legendei aduce lămurire despre eroul transformat sub blestemul Sfântului Petru. Hoţul se prefăcu într-o pasăre sură , singuratică , pedepsită să-şi strige numele de-a pururi- cucul.

„Păsărica şi coroana de spini" este una din legendele complexe, fapt rezultat din îmbinarea elementelor naturale cu cele religioase, biblice.

[4] Nestor Urechia, *Floarea Reginei* în C.Cazan, N.Bâzu, N.Bârliba, P.Bosică, St. Stoicănescu, *Cartea unică*, Editura „Cartea românească" , Bucureşti,1946, p.81
[5] ibidem, p.83

BDD-A21966 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:58 UTC)

Formula de început „Începe povestea din ziua când Dumnezeu făcând păsările...” conferă naraţiunii un aer mitic. Explicaţia trăsăturilor unei păsări este motiv de întoarcere la origini.

Naraţiunea urmăreşte gradual destinul păsării.Creatorul în atotştiinţa sa a botezat o păsărică „Guşă roşie” fără a-i conferi şi penajul corespunzător. Nedumerită pasărea îi ceru lămurire Domnului dar acesta o îndemnă să-şi capete singură coloritul atât de dorit. Încercările păsării rămaseră fără rezultat sute şi mii de ani. Însă, cum orice cuvânt al divinităţii se împlineşte, a venit şi momentul împlinirii profeţiei. Păsării îi fusese rânduit a fi martoră la răstignirea Domnului. Transfigurată prin sentimentele umane (milă,dragoste pentru osânditul cu coroana de spini, curaj nemăsurat), pasărea simţi imboldul de a face un gest măreţ pentru cel care înţelesese ea că ar pătimi pe nedrept. Fără a avea forţa unui vultur, pasărea se avântă şi trase cu ciocul un ghimpe ce i se înfipse lui Iisus în frunte. În acest moment Dumnezeu Fiul rosti binecuvântarea asupra păsării şi a întregului său neam – vor avea guşile înroşite cu sângele Său.

Lectura legendei pune micul cititor în faţa unor informaţii pe care le asimilează pe calea credinţei căci miraculosul, fabulosul, nu caută să fie descifrate, ci acceptate aşa cum sunt.

Autorii populari au păstrat câteva arhaisme şi regionalisme pentru a da culoare şi savoare textelor, contribuind prin stilul artistic la educaţia estetică şi la dezvoltarea limbajului copiilor.

Valoarea educativă a legendelor rezidă în învăţăturile pe care copiii le pot desprinde din lecturarea acestora, învăţături în care preceptele morale se împletesc cu cele etice, educând unele trăsături pozitive de voinţă şi caracter: curaj, hotărâre , perseverenţă, dârzenie, sinceritate, cinste.

„Încercând să explice, sub mantia feerică a legendei, unele însuşiri reale ale fiinţelor şi fenomenelor din lumea înconjurătoare,legendele inspiră interes şi dragoste pentru natură, prin aducerea ei în centrul atenţiei copilului” concluzionează autorii „Manualului pentru liceele pedagogice şi institutele pedagogice de 2 ani”.[6]

„Cartea unică” include în *Partea* sa *literară* povestiri aparţinând unor scriitori consacraţi, fragmente literare străbătute de fiorul dragostei creştine, menite să emoţioneze , să trezească în sufletul copiilor compasiunea şi generozitatea pentru cei lipsiţi şi necăjiţi.

Mihail Sadoveanu evocă în povestirea „Vestitorii” o emoţionantă întâmplare din satul românesc, petrecută în Ajunul Crăciunului. Eroii, „doi băieţi numai de o şchioapă” pornesc spre satul vecin Viişoara, noaptea la urat cu steaua.Drumul lor devine o adevărată aventură, trăită de cei doi protagonişti cu multă strângere de inimă: „Din când în când se opreau o clipă,cu sufletele înfricoşate, căutând să pătrundă umbra, care-i împresura”.[7]

În seara de Ajun ,copiii, prin statutul inocenţei şi-al condiţiei lor umile , devin mesageri ai tainei divine a Întrupării, a credinţei în zile mai bune: „...şi nădejdea aceasta mergeau s’o vestească cei doi copii, fără să-şi dea seama; cu cântecele şi cu steaua lor se duceau să umple de voie bună inimile oamenilor”.[8] De fapt drumul lor este o refacere a călătoriei Celor trei Magi spre staulul din Betleem.

Firul naraţiunii este întretăiat de pasaje descriptive de certă valoare artistică, redând puternicul contrast ce se conturează între cele două spaţii: anotimpul aspru, sălbăticia naturii versus căminul cald al unei familii tinere, vegheat de icoane şi candelă.

---

[6] Geogeta Munteanu,Elena Bolog, Vistian Goia, *Literatura pentru copii, Manual pentru liceele pedagogice şi institutele pedagogice de 2 ani*,Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1970, p.77

[7] Mihail Sadoveanu, *Vestitorii* în C.Cazan, N.Bâzu, N.Bârliba, P.Bosică, St. Stoicănescu, *Cartea unică*, Editura „Cartea românească” , Bucureşti,1946, p.53

[8] Mihail Sadoveanu,*”Vestitorii”* în C.Cazan, N.Bâzu, N.Bârliba, P.Bosică, St. Stoicănescu, *Cartea unică*, Editura „Cartea românească” , Bucureşti,1946, p.54

BDD-A21966 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:58 UTC)

Prezenţa divină se face simţită de la un capăt la un capăt la altul al naraţiunii.Contextul însuşi, Ajunul Naşterii Domnului, tanspun cititorul într-o atmosferă aparte în care harul divin se revarsă asupra oamenilor. Cuprinşi de vitregiile naturii, copiii se însufleţesc şi capătă putere doar la simpla rostire a cuvântului „Dumnezeu”. Este momentul când realizează faptul că „rugăciunile bolborosite repede seara şi dimineaţa” capătă un sens tainic pe care nu-l înţeleg deplin, dar îl simt în inimile lor mici dar puternice.

Comportamentul gospodarului este dovada unui profund umanism creştin.Faptul că micii colindători au ajuns la casa sa e privit ca un dar divin.Colindul devine liantul dintre inimile lor : ”Străinii veniţi tremurând prin frig şi întuneric, necunoscuţii care le deschiseră uşa găzduirii, acuma stăteau înfrăţiţi, şi cântecul simplu umplea sufletele de mângâiere şi de lumină”.[9]

„Lumânărică”, proza lui Costache Negruzzi, este una din scrierile cu caracter religios prin natura personajului evocat.Textul a apărut iniţial în „Almanahul de învăţătură şi petrecere pe anul 1844”, tipărit de Kogălniceanu, potrivit informaţiilor lui Nicolae Iorga.[10]

Portretul cerşetorului Lumânărică este portretul unui om moral, poate simbolic sau idealist pentru publicul larg, însă nu şi pentru contemporanii săi care-i cunoscuseră altruismul absolut şi opţiunea de a trăi pentru alţii.

Catalogat de criticul Eugen Simion drept „un fel de Gavroche al uliţei moldave”[11] datorită înfăţişării sale, „desculţ, încins cu o funie şi cu o traistă atârnată la şold”, Lumânărică se doreşte a fi perceput de copii ca un model de milostenie şi sfinţenie. S-a făcut de bună voie cerşetor, vieţuind în smerenie şi sărăcie. A miluit pe săraci şi bolnavi, a apărat pe orfan, văduvă şi pe nedreptăţit, a împodobit şi ctitorit biserici. Se spune că s-ar fi născut în jurul anului 1782, într-o familie de ţărani din ţinutul Tutova, Bârladul de astăzi. Orfan din pruncie, este crescut de o ţărancă evlavioasă care-i transmite dragostea de Hristos şi de aproapele, îndemnându-l să împartă pe la biserici lumânări, lumina lui Hristos cel înviat. Acest om care a iubit sărăcia, dar care a fost mult mai bogat decât boierii Iaşului, a murit sărac şi a fost înmormântat cu fast la Biserica Talpalari. A murit la poarta unei familii boiereşti, îngheţat în luna decembrie a anului 1843. Doamna Marghioala (Maria) Miclescu, din naştere Beldiman, a fost cea care l-a înmormântat pe Lumânărică.

Pecepţia sa a rămas nealterată peste timp, în prezent Biserica Talpalari unde este înmormântat dorind să iniţieze demersuri pentru canonizarea sa.

Din punct de vedere artistic „portretul umilului personaj din Lumânărică se dezvoltă într-o mică şi bună nuvelă care anticipează pe Agârbiceanu…”[12] şi el aplecat spre lumea celor umili dar virtuoşi.

Valenţele educative ale textului sunt sintetizate într-o „estetică a duioşiei”[13]menită să-i sensibilizeze pe cei mici pentru a nu rămâne nepăsători la durerile şi nevoile celor din jur.

Analizând conţinutul „Cărţii unice” din 1946 constatăm că unul dintre criteriile de selecţie a textelor literare este caracterul lor religios, fapt explicabil prin moştenirea culturală clădiă pe fundamentele creştine şi prin orizontul de aşteptări în special al cititorilor rurali.Cuprinsul manualului este foarte asemănător cu cel al calendarelor şi almanahurilor religioase interbelice, unele povestiri sau legende figurând şi în cuprinsul acestora. Manualul nu duce lipsă de un bogat material paremiologic (proverbe, zicători, ghicitori, învăţături, poveţe) atât de util asimilării normelor de comportament şi regulilor de viaţă cumpătată.

---

[9]Mihail Sadoveanu*,"Vestitorii*" în C.Cazan, N.Bâzu, N.Bârliba, P.Bosică, St. Stoicănescu, *Cartea unică,* Editura „Cartea românească” , Bucureşti,1946, p.56

[10] N. Iorga, *Istoria literaturii româneşti în veacul al XIX-lea, de la 1821 înainte*, Ed Minerva, Buc., 1983 p.165

[11] Eugen Simion, *C. Negruzzi (II)* în *Cultura* nr. 204, Buc., 18 dec. 2008

[12] I.Negoiţescu ,*Costache Negruzzi* în I. Negoiţescu – *Istoria Literaturii române 1800-1945*, Ed. Dacia, 2002, p. 36-37

[13] V. Streinu ,*C. Negruzzi, marele precursor* în *Luceafărul,* nr. 52, 1966, p. 1- 7

BDD-A21966 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:58 UTC)

Cu siguranţă textele aparţinând literaturii religioase pentru copii prin concizia, simplitatea şi expresivitatea limbii şi stilului, au contribuit la dezvoltarea capacităţilor lor intelectuale şi verbale şi a trăsăturilor de voinţă şi de caracter.Dar mai presus de toate literatura populară precum şi operele literare inspirate de aceasta dau viaţă şi prospeţime unor adevăruri transfigurate prin modalităţi artisitice originale, bogate în resurse morale, contribuind la conturarea profilului religios-moral al copiilor.

Bibliografie

- Cazan,C., Bâzu,N., Bârliba,N., Bosică,P., Stoicănescu,St.,*Cartea unică*, Editura „Cartea românească" , Bucureşti,1946;
- Cândroveanu, Hristu, *Literatura română pentru copii*, Editura Albatros, Bucureşti, 1988;
- Fierăscu, C., Ghiţă, Gh., *Dicţionar de terminologie literară*, Bucureşti, Ed. Ion Creangă, 1969;
- Goia, Vistian, *Literatura pentru copii şi tineret*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 2003;
- Iorga, N., *Istoria literaturii româneşti în veacul al XIX-lea, de la 1821 înainte,* Ed. Minerva, Buc., 1983;
- Munteanu, Geogeta, Bolog, Elena, Goia, Vistian, *Literatura pentru copii, Manual pentru liceele pedagogice şi institutele pedagogice de 2 ani*, Editura didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1970;
- Negoiţescu, I., *Istoria Literaturii române* 1800-*1945*, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 2002;
- Raţiu Iuliu, *O istorie a literaturii pentru copii şi adolescenţi*,Editura Prut Internaţional, 2006;
- Vianu ,Tudor, *Arta prozatorilor români*, Ed. Contemporană, Bucureşti, 1941;

Articole:

- Morar, Olga, *Un deliciu literar: cartea şi revista pentru copii* în *Luceafărul românesc*, nr.9/2011;
- Simion , Eugen, *C. Negruzzi (II)* în *Cultura* nr. 204, Buc., 18 dec. 2008;
- Streinu, V. ,*C. Negruzzi, marele precursor* în *Luceafărul*, nr. 52, 1966.

BDD-A21966 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:45:58 UTC)